

ГІДРОГЕОЛОГІЯ (від **гідро...** і **геологія**) — галузь геології, наука про підземні води (п. в.), процеси їх формування, залягання і руху, властивості і склад, а також використання в народно-господарських цілях. Г. тісно пов'язана з інж. геологією через гідрогеол. процеси: карст, суфозію, підтоплення, зсуви, просадочність лесових ґрунтів та ін.; з фундам. науками: фізикою, хімією, математикою, **географією**, **біологією**, медициною.

Виникнення Г. відноситься до 18 ст., а становлення як науки — до 2-ї пол. 19 ст. За кордоном важливу роль у її становленні відіграли франц. вчені А. Дарсі, Ж. Дюпюї, А. Шезі; нім. — Е. Принц, К. Кейльхак; амер. — А. Хазен, Ч. Сліхтер, О. Мейнцер, Ч. Тейс. У Росії особлива роль належить М. Жуковському, М. Павловському, О. Сіліну-Бекчуріну, Г. Каменському, О. Ланге, Н. Толстихину, Ф. Саваренському, П. Кліментову, В. Шестакову та ін. В Україні значний внесок у Г. зробили М. Головінський, **А. Бабинець**, **І. Жернов**, **Ф. Руденко**, **Ю. Гапонов**, **К. Маков** та ін.

Предметом Г. є вивчення походження, розповсюдження, міграції, якісних і кількіс. змін у процесі взаємодії з гірськими породами в часі. В Україні традиційно Г. поділяють на кілька галузей: заг. Г.; динаміка п. в.; гідрогеохімія; регіон. Г.; методика гідрогеол. дослідж.; пошуки та розвідка родовищ п. в.; Г. родовищ корис. копалин; меліоративна Г.; Г. мінерал. вод; палео-гідрогеологія. Заг. Г. — наука про п. в., їх походження, формування, умови залягання, закони руху, фіз. та хім. властивості. Динаміка п. в. вивчає кількісні закономірності руху п. в., є теор. основою гідрогеол. розрахунків, прогнозів і моделювання. Гідрогеохімія вивчає хім. склад п. в. і геохім. процеси: формування хім. складу та закономірність міграції хім. елементів п. в. у взаємодії з гірськими породами та ін. типами природ. вод земної кори. Регіон. Г. вивчає закономірності регіон. поширення п. в. (ґрунтових і артезіанських), їх зв'язок з геол. структурами і фіз.-геогр. умовами, а також здійснює гідрогеол. районування тер. України відповідно до гідрогеол. умов. Осн. одиниці гідрогеол. районува-

ння: артезіан. басейни; гідрогеол. масив; гідрогеол. складчасті області. Артезіан. басейни: Дніпров.-Донец., Волино-Поділ., Причорномор. Гідрогеол. масив — УЩ. Гідрогеол. складчасті області: Карпатська, Крим., Донец. Осн. види гідрогеол. дослідж.: гідрогеол. зйомка, розвідувал. та дослідниц. роботи. Стационарні спостереження за режимом і балансом п. в. виконуються з метою з'ясування Г. умов для розв'язання нар.-госп. завдань (пошуків родовищ п. в., меліорації земель тощо). Пошуки та розвідка родовищ п. в. спрямовані на забезпечення водою (в першу чергу питною) об'єктів нар. господарства, а також складання кадастру п. в. України. Г. родовищ корис. копалин вивчає вплив п. в. на процес видобування корис. копалин (твердих, рідких і газоподіб.). Меліорат. Г. — наука про гідрогеол. умови р-нів недостатнього та надмір. зволоження. Забезпечує наук. обґрунтування меліорат. заходів та управління складними гідрогеол. системами і процесами під час здійснення меліорат. робіт і функціонування відповід. систем. Г. мінерал. вод вивчає питання формування сольового і газового складу мінерал. вод, походження осн. їх типів, родовищ, ресурсів і умов використання. Палеогідрогеологія вивчає геол. умови давніх епох, особливості і вплив їх на формування сучас. п. в., їх геол. роль і діяльність.

Рекомендована література

1. Маков К. И. Подземные воды Украинской ССР. К., 1947. Кн. 1-3;
2. Ланге О. К. Гидрогеология. Москва, 1969;
3. Гидрогеология СССР. Т. 5. Украинская ССР. Москва, 1971;
4. Руденко Ф. А., Попов О. Є. Гідрогеологія. К., 1975;
5. Геологический словарь. Москва, 1978. Т. 1;
6. Шестаков В. М. Динамика подземных вод. Москва, 1979;
7. Горная энциклопедия. Москва, 1986. Т. 2.

І. П. Зелінський

Бібліографічний опис:

Гідрогеологія / І. П. Зелінський // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-29490>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).